

Toneel en werkelijkheid vullen elkaar briljant aan

THEATER

Am Ziel van Thomas Bernhard door Zeeland Nazomerfestival.

T/m 3/9 aldaar. Inl: theaterzeelandia.nl ●●●●●

„De toneelspelerskunst is een kunst voor dilettanten. Ik heb toneelspelers altijd gehaat.” De Oostenrijkse toneel- en romanschrijver Thomas Bernhard (1931-1989) hield ervan de kunst die hij het meest liefhad ook te geselen. In zijn stuk *Am Ziel* (1981) treedt een „dramatische schrijver” op die veel overeenkomsten vertoont met de auteur zelf: cynisch en tegelijk charmant, pesterig en sympathiek. Met de keuze voor Grunberg sluit regisseur Judith de Rijke prachtig aan bij de strekking van het stuk: een superdominante moeder treitert haar dochter. Ze nodigt een toneel-schrijver uit de vakantie in Zeeland door te brengen.

Raymonde de Kuyper excelleert als de moeder. Ze draagt een buitensporige hoepeljurk waarmee ze iedereen in haar nabijheid verplettert. Dochter Lieke-Rosa Altink toont op verbluffende wijze dat zij het spel dat haar moeder speelt doorziet. Op een hoge trap balanceert ze in licht-erotische houdingen: de schrijver laat zich de verleiding welgevallen. Grunbergs entree volgt pas na zo'n twee uur. Ook dat is een van de fijne pesterijen van Bernhard. Eerst laat hij de

moeder tekeergaan in een briljant bouwsel van taal, waarin onvrede, levensmoeheid en gefnuikte verwachtingen de boventoon voeren. Dan verschijnt de schrijver, zowel als de gehate indringer, als de gewenste reddende engel. Alles weet de toeschouwer inmiddels over de dramatische schrijver. En daar is hij dan: zelfbewust, scherpe lippen die feilloos en veelvuldig woorden als „mislukken” en „het verrotte leven” uitspreken. Donkerblauw kostuum en glimmend gepoetste schoenen.

Het is een terechte keuze dat De Rijke van de dochter een sterk personage maakt. Met de juiste mimiek en een licht-ironische blik in de ogen laat Altink in haar dochterrol zien dat zij het is die moeder en schrijver manipuleert. Het Zeeland Nazomerfestival kiest voor Am Ziel een ideale locatie: de theaterzaal in het stijlvolle Badpaviljoen van Domburg, een voormalig hotel waar van oudsher schrijvers en schilders kwamen. In het origineel trekt het gezelschap naar Katwijk, nu is het Zeeland geworden. Vertaler Tom Kleijn heeft die aanpassing terecht gedaan. En op deze manier vullen toneel en werkelijkheid, romanschrijver en theaterpersonage elkaar op briljante wijze aan. Schrijver Grunberg en regisseur De Rijke maken toneelgeschiedenis.

KESTER FRERIKS